

Tárgyilagos önvizsgálat

Hogyan készítsük fel jövődó hivatásuk gyakorlására hallgatóinkat jelenlegi egyetemi képzésünkkel? Melyek oktatási rendszerünk pozitívumai és negatívumai, népgazdasági szükségleteink által követelt korszerűsítésének legfontosabb teendői? „Örökzöld téma” intézményeink vezetői, oktatói, hallgatói számára — sokan és sokszor vitájkák, próbálják áttekinteni, összegezni — elemezni, s konzekvenciáit levonni. Sokréti, hosszú időt igénybevevő munka: amelynek során tudományegyetemünkön már eljutottak az első, felmérő, értékelő szakasz lezárásához s fogalmazódnak a jövő követelményei.

Mi hát a helyzet, mi a teendő? Az eddigi elemzésekből megállapítható, hogy a JATE mindhárom karán az alap, tehát a tananyag oktatási reform óta jobban törekszik az alapképzés és az erre épülő speciális képzés összhangjának megteremtésére; egyre inkább megkívánja a hallgatók önálló tevékenységét. De: egyelőre sok a felesleges átfedés — az előadások és gyakorlati órák anyaga között nincs még kellő összhang. Egyes előadók nem szelektálnak megfelelően s a csökkentett óraszámú előadásokban is olyan nagy ismeretanyag halmazzik igyekeznek rázúdítani a hallgatókra, hogy azok aztán „nem látják a fától az erdőt”. S egyelőre sajnos a kiscsoportos szeminaryumi foglalkozásokon is az ismeretanyag visszakérdezése, számonkérése dominál, nem pedig annak megértése, illetve önálló alkalmazására való képesség kialakítása. Még nem sikerült megtalálni a tananyagot magyarázó-értelmező- és számonkérő-ellenőrző jelleg közötti helyes arányt, az ismeretanyag és a követelmény rendszer összefoglalását azoknak a képzési célhoz való igazítását. Hallgatóink egyes szakokon elvesznek a mechanikusan „bemagolt” részletekben, nem kapnak átfogó, komplex szemléletet. Tudásuk részekből álló, szétcsúszó, alkalmazási képességük pedig csúszdát mond, ha új ismeretek önálló elsajátításával kerülnek szembe. Meg kell azonban jegyezni, hogy az utóbbiban szerepet játszik az a káros jelenség is, hogy hallgatóink jelentős része nem tudásszomja kielégítéséért, hanem a diplomáért tanul és úgy gondolkodik, hogy annak kézbevétele után szakember, — tanulmányait képzettségét lezártnak tekint, nincs továbbképzési igénye. Ennek a szemléletnek megfelelő felszámolásában igen nagy jelentősége lenne annak, hogy oktatóink képzettségükből, tudományos eredményeikből következően megfelelő tekintéllyel rendelkezzenek, elményszerű előadásokkal magukkal tudják ragadni hallgatóikat, lelkesíteni tudják azokat választott tudományuk és hivatásuk iránt.

Fokozottan kell önálló munkára serkenteni, nevelni hallgatóinkat! Nem szabad elfordulnia annak, hogy a szakdolgozat vagy a diplomamunka legyen első nagyobb önálló feladatuk, hogy távozhasanak oklevéllel a kezükben anélkül az egyetemről, hogy itt végzett tanulmányaik során többségük nem ismerkedik meg az igazi tudományos munkával. Minden karon és szakon minden hallgatóban fel kell kelteni az érdeklődést a szakterületén végzhető tudományos munka iránt és lehetőséget kell biztosítani számukra a modern kutatási irányzatok és módszerek megismerésére, elsajátítására, önálló alkalmazására. Ezzel összefüggésben feladata az egyetemnek, hogy tudományos diákköreink ne csak a kiváló, de valameny hallgatóink tudományos szemléletre való nevelését, továbbképzési igényük kialakítását aktívan segítsék. S hogy e célkitűzések realizálódhassanak, nagyobb súlyt kell helyezni minden karon és szakon az idegen nyelvek oktatására is!

A tananyag, a módszerek, egész oktatási rendszerünk korszerűsítése perze az oktatók, a hallgatók pozitív erőfeszítései mellett fokozottabb anyagi támogatást is igényel. Közismert, hogy a JATE-n a szeminaryumi helyiségek, tanulószobák, laboratóriumok hiányából fakad a hallgatók túlterheltségének egyrésze, a rossz tanrendek, a lyukas órák miatti helytelen időkihasználás. Ugyancsak káros hatása van a különböző oktatási segédanyagok, házijegyzetek, a megfelelő számú és korszerű műszerekkel, berendezésekkel ellátott laboratóriumok hiányosságainak. Mindezek fokozottabb anyagi ráfordítást igényelnek, ha sikeresen akarjuk megvalósítani oktatási rendszerünk korszerűsítésének elsőrendű törekvését; hogy az egyetemi oktatást szerkezetében, formájában és tartalmában közelebb vigyük a gyakorlathoz, fokozottabb mértékben biztosítsuk népgazdaságunk különböző területeinek szakember ellátását: ne csak a ma, de a holnap számára is megfelelő szakembereket képezzünk.

S lévén tudományegyetemünk első sorban tanárképző intézmény, nem teveszthetjük szem elől, hogy az egyetemi munka mindenképpen visszahat az egyetemre, hiszen az általunk képzett tanárok neveltjeiből adódik a jövő egyetemi ifjúsága.

Sz. M.

Az első doktor

A jubileumi ünnepek egyik délutánján a Royal szálló halljában találkoztam Makkay Domokossal. Ebédéről jött, bevallotta, hogy a süteményt már meg eszte, úgy sietett eleget tenni az egyetemi lap kérésének: fel-eleveníteni egy 50 évvel ezelőtti nevezetes eseményt. Többször is elismételte; nagyon jól esik, hogy számon tartjuk őt. Makkay Domokos volt az első, akit egyetemünkön doktorrá fogadtak. Az emlékezetes dátum: 1921. október 1. Október elseje??? Hiszen akkor még nem is nyitották meg az egyetemet! — hitetlenkedtem azonnal. Gondolom azért, hogy meggyőzőzöm, no, meg az érdekesség kedvéért is megmutatta diplomáját. Hatalmas, nagy téglalap alakú okmány dr. Gáspár Menyhért rektor és dr. Tóth Károly dékán aláírásával. Rajta pecsét — még nem vörös viasz, hanem egy ideiglenes fehér másolat. És a keltezés: 1921. október 1. Valóban, akkor még nem nyitották meg az egyetemet, néhány nappal később, október 9-én kezdődött el hivatalosan az oktatás.

Kolozsvári szigorló — szegedi doktor

A Szegeden szerzett doktori címnek története van. Makkay Domokos mezei jogászként végezte Kolozsváron az egyetemet. Már 1919 februárjában letette az utolsó év vegyes és tételes szigorlatát. A történelmi jogszigorlattal elmaradt. Az év májusában átvették a románok az egyetemet, és ott, akkor már nem kaphatott diplomát. Ettől az időtől kezdve Gyergyószentmiklóson dolgozott 1921. júliusáig, amikor is — az első között — útlevelet kaphatott Magyarországra és letette utolsó vizsgáit az egyetemen. Az egyházi jogi, római jogi és bölcséleti jogi szigorlatok letétele után avatták őt így elsőnek egyetemünkön doktorrá.

A doktorátus megszerzése óta eltelt ötven év alatt bizonyára rengeteg olyan esemény történt vele, amelyről szívesen olvasnának lapunk olvasói. Amikor arra kértem, hogy ezek közül elevenítsen fel néhány legemlékezetesebbet, akkor ő maga is nehezen tudott választani.

Jogász — újságíró — polgármester

Pályáját Gyergyószentmiklóson kezdte, ahol néhány évtizedig egyfolytában dolgozott. Jogi tevékenysége mellett újságíró is volt. Két újságban rendszeresen jelentetett meg publicisztikai írásokat, amelyek a gazdasági válság idején, a pénzügyi stabilitásáért folytatott harcban íródtak.

— Ma is úgy tartanak számon, mint a romániai konverzió apját — mondta

büszkélkedve. És mesélt arról, hogy a gazdasági válság éveiben — amikor megbízott polgármester is volt —, hogyan sikerült a város labilis gazdasági helyzetét egyensúlyban tartani. Polgármesterségének ideje alatt Gyergyószentmiklósnak saját pénze volt. Úgynevezett „fehérpénz” fenyo fá alakú vízzel ellátva.

Amikor az újságíróskodásról beszélt, azt is megemlítette, hogy mindig szívesen foglalkozott szépirodalommal is. Természetes hát, hogy beszélgetésünk erdélyi írókra terelődött: Tamási Áronra, Benedek Elekre, nagybátyjára Makkai Sándorra és másokra. „Szépirovénánk van nekünk Makkayagnak” — és sorolta, kik írtak még a családból.

Azután elmondta véleményét a jubileumi ünnepekről is — mindenről csak felsőfokban beszélt. Sajnálta, hogy az utolsó nap már nem lehet Szegeden, — rég nem látott barátokat készült felkeresni Budapesten. És két nap múlva már tárgyalása lesz Csíkszeredán. Hetvenöt éves, — ma is dolgozik, egy építkezési vállalatnál jogtanácsos.

Azzal búcsúztunk egymástól, hogy a következő év szeptemberében ismét találkozzunk. A tudományegyetem legközelebbi tanévnyitóján ő is aranydiplomát kap. „Feltétlenül eljövök” — ígérte. En meg azt ígértém és kértem tőle, hogy az aranydiplomás Makkay Domokosról is én készíthessek riportot.

S. N. E.

Pátzay Pál világa?

A Bartók Béla Művelődési Házban október 22-én került megrendezésre „Az én világom” című sorozat keretében Pátzay Pál kétszeres Kossuth-díjas szobrászművész estje, melynek különös aktualitást adott a művész 75-ik születésnapja. A pályán eltöltött hosszú és sikeres éveknél, a sokak által ismert emlékművek, portrék és kispasztikák alkotójának, valamint művészeti életünk nagyhatású vezetőjének kijáró tisztelettel vártuk a találkozást. A felfokozott várakozáshoz járult a bensőséges hangulatú és tanulságos előző rendezvények folytatásának reménye is. És hogy az est mégsem váltotta be a hozzáfűzött reményeket, annak egyik oka a beszélgetés elején már megmutatkozott óriási véleménykülönbség az előadó és a hallgatóság között, a másik oka a vita elmaradása, illetve a problémák megkerülése volt. Ez annál megdöbbentőbb, mivel Pátzay Pál „vitaközö képessége, eszjárásának természetessége, gondolatfűzésének célratoró sodrása félelmetes és lehengető hirt szerzett neki”. (Végvári Lajos: Arcképvázlat Pátzay Pálról.)

Vallomás és ítélet

Az énekkar üdvözlő dala, a bemutatás és Michelangelo Márványkő-szobrájának, valamint Pátzay egy régebbi írásának felolvasása után a művész beszélt röviden pályájáról és a jelenkorban uralkodó gépezetmennyiségről. Arról, hogy a XX. század embere a technikai találmányok bűvöletében, csodálatában él, arról, hogy a felgyorsult ipari fejlődést nem képesek értelemmel követni, hanem a technikai fejlődés hitével csodálják. Majd elítélőleg szólt azokról a szobrászokról, alkotókról, akik az ígézet hatása alatt mobilokat (mozgó szerkezeteket), hegesztett „tákolmányokat” készítenek és a művészi alkotás rangjával ruhazzák fel azokat. Nyilvánvaló volt a művész igen erős szembenállása az effajta alkotásokkal és művészi voltuknak nemcsak kétségbevonása, hanem egyenes tagadása is.

Csak hogy — és ez már nem Pátzay véleménye — a művészetnek igenis tudomásul kell vennie a technika gyors fejlődését, melynek minden egyes találmánya, produktuma fontos szerepet játszik mindennapi életünkben. Tudomásul kell venni azt, hogy újfajta szerkezetek jöttek létre, melyek minduntalan körülvesznek minket, és mi elfogadjuk azokat. Épp a képzőművészet legyen az, amely a megváltozott körülményeket figyelmen kívül hagyva, a múlt századi irányzatokra támaszkodva oppozícióba vonul vissza? Ugyanakkor a társadalmi szektől elvárjuk, hogy a jelenkor problémáival foglalkozzon, ábrázolja és keresse kérdéseire a választ? Tudomásul kell venni azt is, hogy ez a fejlődés nemcsak gépeket, szerkezeteket, többmázás alkatrészeket hozott létre, hanem egy újfajta struktúrát teremtett. Egy új harmóniát, mely a jelenkor emberének, tehát művésznének érdeklődése középpontjában áll, épp annyira, mint Michelangelo és kortársainak az emberi test struktúrája és harmóniája.

Jellemtelen művészek?

Ezek után visszatérnék az est egy másik kijelentésére. Pátzay jellemtelen művészeknek (!) nevezte azokat, akik pályájuk alatt több, esetleg egymást követő stílusban is alkotnak. Függetlenül attól, hogy ezt a kijelentést igen erős támadásként is felfoghatjuk más, köztisztelőben élő művészek ellen, ehhez is lenne néhány megjegyzésem.

Először is, a tárgyalásból már eleve kizárjuk azokat a festőket, szobrászokat, akik anyagi érdekből, érvényesülési vágytól sarkallva lovagolnak meg egymást követő divatos stílusokat, hisz Pátzay sem ezekre gondolt, mivel a művész kitétel rájuk nem vonatkozhat. Dehát akkor kik azok, akiknek életművében több stílus mutatható ki és mi lehet ennek az oka? Azzal kezdeném, hogy egészen a múlt századig a művészetek lassú fejlődése miatt, amikor egy-egy stílusváltás között több évszázad is eltelt, a művészek valóban egy stílus keretein belül dolgoztak, s ez a stílus a kor stílusa volt. Aki pedig nem vett tudomást korának uralkodó szelleméről, az sohasem lehetett nagy művész, soha nem fejezhette ki azt, ami a művészet eredendő kötelessége. Ha a reneszánsz korában valaki a bizánci táblaképek stílusában alkot, lehet ügyes festő, de művész nemigen. A bizánci táblaképeknek megvan a maguk rangja és jelentősége a maguk helyén: a középkorban. De művészi rangot keresve, az újkor elején semmiképp. És elképzelhetetlen az is, hogy egy művésszel rögtön új stílus kezdődjék. Senki sem festette az első képét azonnal a rá jellemző stílusban, hanem művészi fejlődése során, mondanivalójának legmegfelelőbb módját keresve jutott az új kifejezési módig. És a XX. században, a problémák sokrétűsége miatt, a jobb ábrázolás és jelentés érdekében egy emberöltő alatt több íz, esetleg száz stílus is váltotta egymást, illetve élt meg egymás mellett. Tehát, ha az új irányzatokat a differenciált közlésvágy hozta létre, akkor ennek egyenes következménye az, hogy a több mondanivalóval rendelkező festő, aki a különböző stílusok technikai és mesterségbeli fogásainak birtokában van, mondanivalójának alárendelve, szabadon használhatja fej azokat. „Ha az ember a szemét vagy az agyát valami re összpontosítja, ha egy bizonyos módon koncentráll, cselekedetei meghatározott jelleget öltenek, ha más módon összpontosít, a jelleg is más lesz.” — írja Jasper Johns, a Pop art kiváló művelője. Már csak az szeretném hozzáfűzni ehhez, hogy lehet-e oly művészetet jellemtelenné minősíteni, mint Picasso, akinek életművében nabi, fauve, primitív, kubista, konstruktivista, absztrakt, naiv, szurrealista, expresszionista, satöbbi stílusjegyek feltalálhatók, mint Malevics, aki expresszionista és kubista korszakából kilépve, megteremteti az absztrakt festészetet?

A véleményalkotáshoz mindenkinek joga van, és ha az észokokkal, érvekkel alátámasztott és bizonyított, készséggel el is fogadom. De egy kérdésre válaszolva, egy alkotás apropóján, Constantin Brancusi-ról azt állítani, hogy dilettáns, enyhén szólva merész dolog.

Brancusi a román származású, Párizsban elhunyt szobrászművész, aki a modern szobrászat kialakításának egyik mestere, akitől Modigliani, Hans Arp és Archipenko tanult, aki a maga elé kitűzött két célt: az egyetemes harmóniát és az anyag iránti alázatot oly következetesen megvalósította, éppen nem dilettáns.

És ne feledkezzünk meg arról sem, hogy aki mindenáron gyengébb és kevésbé sikerült műalkotást akar fellelni, annak ez feltétlenül sikerül, még a vitathatatlan értékek között is.

Ladányi János

A Szegedi Egyetem fényképalbumából

(Liebmann Béla felvétele)

Dr. Szókefalvi Nagy Béla kitüntetéses doktorrá avatása